

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 1546

Halk Kitapları: 233

Yayın Yönetmeni

Dr. Fatih KURT

Yayın Koordinatörü

Dr. Faruk GÖRGÜLÜ

Editörler

Elif ERDEM

Hale ŞAHİN

Rukiye AYDOĞDU DEMİR

Tashih

Alişan BAŞGÖNÜL

Zeynep Selin TERZİ

Grafik Tasarım

Uğur ALTUNTOP

Baskı

Çağlayan A.Ş.

0 232 274 22 15

2. Baskı, İzmir – 2019

Eser İnceleme Komisyon Kararı: 07.11.2018/72

ISBN: 978-975-19-7057-2

2019-35-Y-0003-1546

Sertifika No: 12930

© T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü

Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı

No:147 /A 06800 Çankaya/ANKARA

Tel: 0 312 295 72 93 - 94

Faks: 0 312 284 72 88

e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

www.diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış

Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü

Tel: 0 312 295 71 53 - 295 71 56

Faks: 0 312 285 18 54

e-posta: dosim@diyanet.gov.tr

RAMAZANIN BEREKETİ ORUÇ

RUKİYE AYDOĞDU DEMİR

DİB
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

RAMAZANIN BEREKETİ ORUÇ	7
RAMAZAN AYI	7
Ramazan Neden Özeldir?	7
Ramazan Kur'an Ayıdır	9
Ramazan Oruç Ayıdır	11
Ramazan İbadet Ayıdır	12
Ramazan Rahmet Ayıdır	13
Ramazan Sabır ve Şükür Ayıdır	14
Ramazan Tövbe Ayıdır	17
Ramazan Yardımlaşma, Dayanışma ve Kardeşlik Ayıdır	18
RAMAZAN HAZIRLIKLARI	21
ORUÇ	25
Nedir Oruç?	25
Diğer Dinlerde de Oruç İbadeti Var mıdır?	25
Neden Oruç?	28
Oruçtan Önce, Oruçtan Sonra... ..	35
Nasıl Oruç?	36
Kimler Oruç Tutabilir?	39
Orucu Bozan Şeyler Nelerdir?	40
Orucun Mekruhları Nelerdir?	41
Orucun Sünnetleri/Müsteahpları Nelerdir?	42
Oruç Çeşitleri Nelerdir?	45
Şevval Orucu	45
Aşure Orucu	45
Her Ay Üç Gün Oruç	46
Pazartesi-Perşembe Orucu	47
Zilhicce Orucu	47

Şaban Ayı Orucu	48
Davud (a.s.) Orucu.....	48
Haram Aylarda Oruç.....	48
Hangi Zamanlarda Oruç Tutulmaz?	49
BAYRAM SEVİNCİ.....	51

RAMAZANIN BEREKETİ ORUÇ

RAMAZAN AYI

Ramazan Neden Özeldir?

Allah, Rahman ve Rahim'dir, sonsuz merhamet sahibidir. Sınırsız rahmeti ile bütün evreni kuşatır; dünyada ve ahirette kullarına bu engin merhameti ile muamele eder. Doğruluktan ayrılmamaları için onlara yol gösterir, kötülük yapmamaları konusunda uyarır, hata yaptıklarında bağışlar, iyilik yapmaları için çeşitli fırsatlar sunar. Onların daha iyi bir insan, daha iyi bir kul olmaları için "zaman" içerisinde bazı özel zamanlar var eder. Bu "özel" zamanları değerlendirerek kullarının daha bereketli bir ömür geçirmelerini diler. Bu özel ve güzel zamanlarda kulları Rablerine her zamankinden daha fazla yönelsinler, gece ve gündüz kendisini ansınlar, bütün benlikleriyle O'na yaklaşsınlar ister. Kötülüklerden uzak durup günahlarından arınsınlar, tertemiz olsunlar ister. Bu vakitlerde, insanların birbirlerine de daha fazla yakınlaşmalarını, yardıma ihtiyacı olanların kapısını çalmalarını,

Ramazan
“rahmet ayı”dır,
“Kur’an ayı”dır,
“on bir ayın
Ramazan
“rahmet ayı”dır,
“Kur’an ayı”dır,
“on bir ayın sultanı”dır.
Ramazan
“rahmet ayı”dır,
“Kur’an ayı”dır,
“on bir ayın
sultanı”dır.

muhtaçları sevindirmelerini, böylece daha iyi bir insan olmalarını ister. Allah, bu vakitlerde yapılan iyiliklerin karşılığını da kat kat verir, çünkü O, Rahman'dır, Rahim'dir. Rabbimizin, sonsuz **rahmetinin** yansıması olan bu "mübarek zamanlar"dan biri de Ramazan ayıdır.

Ramazan, Müslümanlar için kutsal sayılan,

"rahmet ayı"dır,

"Kur'an ayı"dır,

"on bir ayın sultanı"dır.

Ramazan Kur'an Ayıdır

İslam dininin kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim, Ramazan ayında indirilmeye başlandığı için bu ay, Kur'an ayı olarak nitelenir. Ramazanın bu özelliği, Kur'an'da şöyle ifade edilir:

*"Ramazan ayı, insanlar için bir hidayet rehberi, doğru yolun ve **hak** ile batılı birbirinden ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır."* (Bakara, 2/185)

Rahmet

Bütün varlıkların iyiliğini arzu edip onlara her türlü yardımda bulunma ve şefkat gösterme isteği.

Hak

Varlığı kesin olan ve kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde gerçek olan şey.

Kur'an'ın ilk ayetleri, Hz. Peygamber'e 610 yılının Ramazan'ında, Kadir Gecesi'nde, Hira Mağarası'nda indirilmiştir. Ramazan ayı, içerisinde bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi bulunduğu için çok değerlidir. Bu gecenin kıymetine ayette şöyle işaret edilmiştir:

"Doğrusu biz, Kur'an'ı, Kadir Gecesi'nde indirdik. Kadir Gecesi'nin ne olduğunu bilir misin? Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır, melekler ve ruh (Cebrail) o gecede, Rablerinin izniyle her iş için inerler. O gece tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir." (Kadir, 97/1-5)

Hız. Peygamber, Kadir Gecesi'ne çok önem verir, Ramazan ayı içinde gizlenmiş olan Kadir Gecesi'ni *"Ramazanın son on günü içinde arayın!"* buyururdu. (Muvatta', İtikâf, 6) Bu zaman diliminde ibadet ve kulluk için her zamankinden daha fazla çaba gösterirdi. Ramazan ayının son on günü içindeki tek sayılı gecelerin Kadir Gecesi olma ihtimalinden dolayı, ailesi ile birlikte 23. 25. ve 27. geceleri ibadet ederek geçirirdi. (Tirmizî, Savm, 81; Nesâî, Sehv, 103) Kadir Gecesi'nde nasıl dua etmesi gerektiğini soran hanımı Hz. Aişe'ye, *"Allah'ım, sen affedicisin, affetmeyi seversin, beni affet."* duasını öğretmişti. (Tirmizî, Daavât, 84)

Allah Resûlü (s.a.s), ramazan günlerinde bol bol Kur'an okurdu. Hz. Peygamber bu ayda her gece kendisine gelen Cebrael'e (a.s.) Kur'an okuyup dinletirdi. (Buhârî, Savm, 7) Bu karşılıklı okuma ve dinleme faaliyetine "mukabele" denir. Yüzyıllardır süregelen "mukabele" geleneğimiz Hz. Peygamber'in bu sünnetine dayanır. Tabii ki Kur'an-ı Kerim'i sadece okumak veya dinlemek değil, onun ilahî mesajlarını düşünmek, anlamaya çalışmak, hayatımızda bu mesajlara ne kadar yer verdiğimizi sorgulamak ve ayetlerin her birini kendi yaşamımıza yansıtmaya çalışmak da önemlidir. Bu bakımdan ramazan ayı Kur'an'la, onun mesajlarıyla, onu bize gönderen Rabbimizle buluşmak, konuşmak, samimi olmak, O'na yakınlaşmak için büyük bir fırsattır.

Ramazan Oruç Ayıdır

Ramazan ayını Müslümanlar için önemli ve değerli kılan en temel özellik, "ramazan orucu"nun bu ay içerisinde tutulmasıdır. Ramazan ayında oruç tutmak, her Müslümanın üzerine farzdır ve İslam'ın temel ibadetlerinden biridir. Ramazan ayı oruçla anlamlı hâle gelir, oruç tutmayan insanlar onun tadını alamaz ve **manevi-yatından** nasiplenemez.

**“Kim Allah’a inanarak ve karşılığını
Allah’tan bekleyerek ramazan orucunu
tutarsa geçmiş günahları bağışlanır.”**

Ramazan ayında diğer ibadetlerine de özen göstererek orucunu gerektiği gibi tutan kimse, kendisini arındırmış olur. Allah Resûlü bununla alakalı olarak şöyle buyurmuştur:

“Kim Allah’a inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır.”
(Buhârî, İmân, 28)

Ramazan İbadet Ayıdır

Ramazan ayı, ibadet hayatımızda her zamankinden daha fazla yoğunluk yaşadığımız bir zaman dilimidir. Zira bu aya özel birtakım ibadetlerle gecesi gündüzü dolu dolu geçirilmektedir. Sevgili Peygamberimiz, ibadet hayatıyla bu konuda örnek olmuş ve ramazanı ibadet ve kuluk ayı olarak değerlendirmiştir.

Sevgili Peygamberimiz ramazan ayı boyunca Rabbine layık bir kul olmak için elinden gelen gayreti gösterir, Cebrail ile Kur’an’ı mukabele eder, geceleri uzun uzun namaz kılar. Özellikle son on günde itikafa (ibadet maksadıyla ve usulüne uygun olarak **inziva** hayatı yaşamak) girerek kendisini tamamen ibadete verir.

Peygamberimizin ramazanı nasıldı?

Ayrıca bu ayda diğer zamanlardan daha cömert davranırdı. (Buhârî, Savm, 7) Bunların yanında Allah Resûlü (s.a.s.) Ramazan umresinin de fazileti-ne işaret ederek bu ayda yapılan umreye hac sevabı verileceğini belirtmişti. (Buhârî, Umre, 4) Fıtır sadakası ve zekât ibadeti de faziletinden dolayı bu ay içerisinde gerçekleştirilirdi.

Maneviyat

Kişinin bedensel yönüyle değil, iç dünyasıyla ilgili olan şeyler.

İnziva

Toplum hayatından uzaklaşarak tek başına yaşama.

Ramazan Rahmet Ayıdır

Kullarına karşı çok merhametli olan Rabbimiz, bu ay içerisinde rahmet kapılarını sonuna kadar açmış ve ramazan ayını değerlendiren kullarına çeşitli müjdeler vermiştir. Cennetin kapılarının ardına kadar açıldığı, cehennem kapılarına ise kilitlerin vurulduğu ramazan ayı günahlarından arınmak, kötülüklerden uzak durmak, hatalarını telafi etmek isteyen kullar için eşsiz bir fırsattır. Kelime anlamlarından biri "kiri ve tozu süpüren yağmur" olan ramazan ile aslında insanların kalplerindeki siyah noktalar, içlerinde biriken kötü

his ve arzular temizlenir; kötü huy ve alışkanlıklarla araya mesafe konur; günahlara set çekilir; hataları bir daha işlememek üzere söz verilir. Böylelikle ramazan ayı bizim bütün benliğimizi ve ruhumuzu arındırmış, yenilemiş ve tazelemiş olur. Bu kıymetli ayın her bir anını değerlendiren kullar için Sevgili Peygamberimiz şu müjdeyi nakleder:

Hayır

Dinin, yapılmasını güzel gördüğü, yararlı ve iyi olan her şey.

Şer

Dinin, yapılmasını uygun görmediği kötü ve faydasız olan her şey.

"Ramazan ayının ilk gecesi olunca, şeytanlar ve azgın cinler zincire vurulur, cehennem kapıları kapatılır ve hiçbirisi açılmaz. Cennetin kapıları açılır ve hiçbirisi kapanmaz. Sonra bir (melek) şöyle seslenir: Ey **hayır** dileyen, ibadet ve kulluğa gel! Ey **şer** isteyen günahlarından vazgeç! Allah'ın bu ayda ateşten kurtardığı nice kimseler vardır ve bu ramazan boyunca her gece böyledir." (Tirmizî, Savm, 1;

İbn Mâce, Sıyâm, 2)

Ramazan Sabır ve Şükür Ayıdır

Müslüman, hayatını sabır ve şükür dengesi üzerinde yaşayan insandır. O, Rabbinin kendisine verdiği nimetler için

Oruç sabrın yarısıdır.

şükrederken karşılaştığı zorluk ve imtihanlara da sabreder. Ramazan ayı müminin bu sabrını kuvvetlendiren, onun karakterini ve kişiliğini perçinleyen bir özelliğe sahiptir. Bu yüzden Allah Resûlü "Oruç sabrın yarısıdır." (İbn Mâce, Sıyâm, 44) buyurmuştur. Oruçlu olduğu süre içerisinde açlığa, susuzluğa karşı direnen, yeme içme imkânı olduğu hâlde bunlardan uzak duran, sadece Allah rızasını gözeterek nefsinin terbiye eden kişi, sabredenler arasındadır. Sadece bedenini muhafaza eden değil aynı zamanda dilini haramdan, gıybetten ve kötü sözlerden koruyan; kalbini bencillik, hırs ve kıskançlıktan arındıran ve her türlü günahla arasına mesafe koyarak bunlara karşı sabırlı davranan kişi gerçek anlamda oruçludur.

Tuttuğu oruç vesilesiyle çeşitli nimetlerden uzak duran insan kısa süreliğine de olsa, bu nimetlerden yoksun kalanları biraz olsun anlamış olur. Bir lokma ekmeğe muhtaç olan, bir kova suya ulaşabilmek için kilometrelerce yürümek zorunda kalan, en temel ihtiyaçlarını dahi görmekten aciz nice insanla aynı dünyada yaşadığının farkına varır. Oruç, insana kendisini sorgulamayı öğretir. Kendisine

Ramazan diğ er
ramazana
kadar, aralarında
Ramazan diğ er
ramazana kadar,
aralarında işlenen
g nahların
bağışlanmasına
vesiledir.

verilen sayısız nimete ne kadar şükrettiği, Rabbinin sayısız ikramlarına yeterince teşekkür edip etmediği kişinin oruç vesilesiyle sorduğu sorular arasındadır. Böylece kişi, sabır ve şükür arasında nerede durduğunun farkına varır; kulluğunu, insanlığını sorgular. Sabra, şükre ya da isyana veya tahammülsüzlüğe ne kadar yakın olduğunun hesabını yapar. Ramazan bu nedenle bizi kendimize döndüren, kendi içimizde yolculuğa çıkaran, kendimizi sinamamızı sağlayan bir fırsattır. Üstelik ömrümüze bu fırsatlardan kaçını sığdıracılabileceğimiz de belli değildir.

Ramazan Tövbe Ayıdır

Ramazan ayı rahmet kapılarının açıldığı, bu rahmet gereği kulların affedildiği ve günahlarından arındığı bir aydır. Bu ayda Müslümanlar hatalarını, eksikliklerini sorgulayarak günahları için bağışlanma dilerler. Rablerinin engin merhametini üzerlerinde hissederek bu mübarek zaman vesilesi ile arınmayı umarlar. Oruçla temizlenirler, ramazanla aklanırlar. Pişmanlıkla, kararlılıkla, samimiyetle af dileyerek bir daha günah işlememeye söz verirler. Böylece ramazan tövbenin, yeni başlangıçların, yenilenme ve tazelenmenin zamanı olarak değerlendirilmiş olur.

Bu durumu Sevgili Peygamberimiz şöyle ifade etmiştir:

“Büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde, beş vakit namaz ile cuma bir sonraki cumaya kadar ve ramazan diğer ramazana kadar, aralarında işlenen günahların bağışlanmasına vesiledir.” (Müslim, Tahâret, 16)

Ramazan Yardımlaşma, Dayanışma ve Kardeşlik Ayıdır

Ramazan ayı, insanın maneviyatını güçlendirdiği gibi toplumsal anlamda da insanların birbirlerine yakınlaşmalarına vesile olur. Sadece iyi bir kul olmak için değil, iyi bir insan, iyi bir komşu, iyi bir dost, iyi bir akraba olabilmek için de ramazan, en uygun zaman dilimidir. Kimsesizlerin kimsesi olmak, yetimin başını okşamak, muhtaca el uzatmak, açın hâlimden anlamak, ağlayanları güldürmek için ramazan ayı fırsat bilinmelidir. Hiç değilse bu ay vesilesi ile kapısını çalmadıklarımıza, hâlini sormadıklarımıza ulaşabilir, bir köşede sessizce yardım bekleyenlerin elinden tutabiliriz. Sadakalarımızla, zekâtlarımızla, en azından tatlı bir söz veya içten bir tebessümle onlara yaklaşabiliriz. Sevgili Peygamberimiz bu konuda *“Yarım hurma (sadaka) ile bile olsa cehennemden*

korunun. Eğer bunu da bulamazsanız güzel bir sözle (korunun).” (Müslim, Zekât, 68) buyurmuştur.

Hız. Peygamber, bu ay içerisinde her zamankinden daha cömert davranır, daha fazla hayır ve **hasenatta** bulunmaya gayret eder, bu ayda verilen sadakayı daha üstün görürdü. (Tirmizî, Zekât, 28) Bu aya özel olan fitır sadakasının en üstün sadaka olduğunu ifade eder (Tirmizi, Zekat, 28), bu sadakanın bayramdan önce mutlaka verilmesini isterdi. (Buhârî, Zekât, 70) Fitır sadakası, kişinin kendisi ve çocukları için vermekle yükümlü olduğu, hem kendisinin hem de velayeti altındakilerin canını bağışladığı için Allah’a şükran borcunu ifade eden bir ibadettir. Ramazan ayının girmesiyle fitır sadakaları verilmeye başlanabilir, bayram namazından önce verilmesi müstehap sayılmıştır. Gece ve gündüzlerini ibadetlerle değerlendiren, oruç ile bedenlerini arındıran müminlerin zekât ve sadakalarla mallarını temizlemeleri, özellikle bayram öncesi ihtiyaç sahiplerine sadakalarını ulaştırarak ramazanın şükürünü bu şekilde ifade etmeleri, bu ayın bereketinin bir yansımasıdır. Müslümanların

Hasenat

Yararlı, iyi ve güzel işler.

üzerine farz olan zekât ibadetinin yerine getirilmesi için belirli bir zaman bulunmadığı hâlde ramazan ayının faziletini değerlendirmek isteyen müminler, bu ayda zekâtlarını ihtiyaç sahiplerine ulaştırmayı adet hâline getirmişler, böylelikle maddi ve manevi yönden ramazan atmosferinden istifade etmişlerdir.

Ramazan sadece oruçla, namaz, tevbe, zikir, dua ve diğer ibadetlerle kendi içimizde yaşanan bir ay değildir. Zekâtlar ve sadakalarla, gönülden verilen ikramlarla cömertliğin zirvesine varılan, maddi manevi yardımlarla İslam kardeşliğinin yaşandığı bir zamandır. Ramazan, kim olursa olsun bütün kardeşlerimizle birlikte yaşandığı zaman, güzelliklerin birlikte paylaşıldığı zaman ramazandır. Ancak o zaman onun huzuru, bereketi, rahmeti, manevi havası içimizde hissedilebilir. O zaman ramazan inancın, ibadetin, ahlakın, ilmin, kardeşlik ve yardımlaşmanın dolu dolu yaşandığı, ruhumuzu besleyen, bizi onaran, her anıyla yaşanan mübarek bir ay olmuş olur.

Unutulanların hatırlandığı, ihmal edilenlerin gönlünün alındığı bu mübarek ay vesilesiyle aslında biz bize, içimize, ruhumuza, vicdanımıza dönüş yapar, kendimizle yüzleşiriz. Başkalarının değil,

Ramazan birleřtirir, Ramazan iyileřtirir.

kendimizin eksikliklerini tamamlar, kendi özümüzü hatırlarız. Ay, hilalden dolunaya dönüp tamamlandıkça aslında biz tamamlanırız.

RAMAZAN HAZIRLIKLARI...

Recep ve şaban aylarından sonra mübarek “üç aylar” olarak bilinen ayların sonuncusu ramazan kapımızı çalar. İbadetlerimizden kat kat sevap kazandığımız, Rabbimizin **ihşanını** çokça hissettiğimiz; bağışlanmak, günahlardan arınmak, hayır ve sevaplardan istifade etmek için eşsiz bir fırsat olan **bereket** ve huzur mevsimi gelmiştir artık. Sadece insanlar değil, evler, camiler, sokaklar, şehirler de bu ramazan ruhunu hissediler. İnsanı yücelten **faziletli** ibadetler, dillerde dualar, taptaze ümitler, güzel niyetler ve daha nice güzelliklerle geçirilecek dopdolu bir ay bizi beklemektedir.

İhşan

Karşılık
beklemeden yapılan
yardım, iyilik.

Bereket

Bolluk, genişlik, hayır
ve saadet.

Fazilet

İnsanın doğuştan
sahip olduğu ve
sonradan çalışarak
zenginleřtirdięi bütün
iyi huylar, erdem.

Sevgili Peygamberimiz ramazan yaklaştıkça onu karşılamamanın sevinç ve heyecanını içinde hisseder, ashabına da yaklaşan bu mübarek ayı müjdelerdi. *"Allah'ım! Recep ve şaban aylarını hakkımızda mübarek eyle, bizi ramazana ulaştır."* (Taberânî, Mu'cemü'l-evsat, IV, 189) diye dua ederdi. Şaban ayının sonlarına doğru kendisini ramazana hazırlamaya başlar, ashabına da bu mübarek ayın gölgesinin üzerlerine düştüğünü haber vererek gecesiyle, gündüzüyle, iftar ve sahuruyla her anını dolu dolu geçirmeleri konusunda onlara yol gösterirdi. Onun tavsiyelerine uyan müminler de gündüzlerini oruç ile süsleyip, gecelerini terâvih namazı ile ihya ederek bu mübarek zaman diliminin her anını değerlendirmeye gayret ederler. Yatsı namazından hemen sonra, vitir namazından önce kıldıkları terâvih namazı ile Sevgili Peygamberimizin sünnetini yaşatırlar ve onun müjde niteliğindeki şu sözlerinin muhatabı olurlar:

"Yüce Allah ramazan ayında oruç tutmayı size farz kıldı. Ramazan gecelerini namazla geçirmek de benim sünnetimdir. Kim inanarak ve (sevabını yalnızca Allah'tan) umarak ramazan ayında oruç tutup, geceleri de namaz (terâvih) kılarsa, annesinden doğduğu günkü gibi

günahlarından arınmış olur.” (Nesâî, Sıyâm, 40)

Ramazanın başlangıcı hilalin görülmesi ile tespit edilir. Allah Resûlü, hilali gördüğü zaman tekbir getirip hamdederek, Allah’tan bu ayın hayrını ister, şerrinden de yine O’na sığınır. (İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, Sıyâm, 106) Ramazan ayının faziletine dair ashabına konuşmalar yapar ve onların da bu bilinçle hareket etmelerini isterdi:

“Ramazan ayı geldi. Bu ay, Allah’ın oruç tutmayı farz kıldığı mübarek bir aydır. Bu ayda semanın (cennetin) kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır ve Allah’a karşı gelen azgın şeytanlar bağlanır. Bu ay içinde öyle bir gece vardır ki, bin aydan daha hayırlıdır. Bu gecenin faziletinden mahrum kalan (bin ayın faziletinden) mahrum kalmış olur.” (Nesâî, Sıyâm, 5)

“Ramazan ayı size bereketiyle geldi, Allah o ayda sizi zengin kılar, bundan dolayı size rahmet indirir, hataları yok eder, o ayda duaları kabul eder. Allah Teâlâ sizin (ramazan ayındaki ibadet ve hayır konusunda) birbirinizle yarış etmenize bakar ve meleklerine karşı sizinle övünür. O hâlde iyilik ve hayırdan yana Allah Teâlâ’ya kendinizi gösteriniz. Ramazan

Bedbaht

Talihi kötü olan,
mutsuz.

ayında Allah'ın rahmetinden kendisini mahrum eden kimse **bedbaht** kimsedir."

(Heysemî, Mecmau'z-zevâid, III, 344)

ORUÇ

Nedir Oruç?

Ramazan ayında tutulması farz olan oruç, İslam'ın temel ibadetlerinden biridir. İmsak vaktinden iftar vaktine kadar yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durmak anlamına gelir.

Diğer Dinlerde de Oruç İbadeti Var Mıdır?

Kadim bir ibadet olan orucun tarihi aslında insanlığın tarihi kadar eskidir. İslam dışındaki diğer din ve inançlarda da oruç ibadetine rastlamak mümkündür. Hristiyanlıkta ve Yahudilikte farklı uygulamalara sahip olsa da dinî bir ritüel olarak oruç ibadeti bulunmaktadır. Hinduizm ve Budizm gibi dinlerde ise daha çok **nefis** terbiyesi ve manevi gelişim için oruç tutulmaktadır. İslam öncesinde

Kadim

Çok eski zamanlardan beri uygulanan, eski, ezeli.

Nefis

İnsanı Allah'tan uzaklaştıran şeytani arzulara duyulan ilgi ve içimizdeki bütün kötü istekler.

Araplar arasında da farklı şekillerde oruç ibadeti biliniyordu.

İslam dininde oruç, hicretin 8. ayında indirilen ayetler ile farz kılınmıştır:

"Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi sakınasınız diye size de sayılı günlerde oruç farz kılındı. İçinizden hasta veya yolcu olan başka günlerde sayısınca tutar. Orucu tutmakta zorlananlara (zorlukla güç yetirebilenlere veya güç yetiremeyenlere) bir yoksulun -günlük- yiyeceği kadar fidye gerekir. Kim gönüllü bir iyilik yaparsa bu kendisi için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz orucu tutmanız sizin için daha hayırlıdır. (O sayılı günler), insanlar için bir **hidayet** rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmının apaçık delilleri olarak Kur'an'ın kendisinde indirildiği ramazan ayıdır. Öyleyse içinizden kim bu aya yetişirse onu oruçlu geçirsin. Kim de hasta veya yolcu olursa a tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun.

Allah sizin için kolaylık istiyor, güçlük çekmenizi istemiyor. Bu da sayıyı tamamlamanız, sizi doğru yola iletmesine karşılık Allah'ı yüceltmeniz ve şükretmeniz içindir." (Bakara,

2/183-185)

Hidayet

Dünya ve ahiret
mutluluğunu
sağlayacak,
Allah'ın razı
olduğu yol.

Sadece
aç ve
susuz
kalmak mıdır
oruç?

Bu ayetlerin yanında Sevgili Peygamberimiz ramazan orucunun İslam'ın vazgeçilmez esasları arasında bulunduğunu şu şekilde bildirmiştir:

"İslam beş esas üzerine kurulmuştur; Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekât vermek, haccetmek ve ramazan orucunu tutmaktır." (Müslim, İmân, 21)

Neden Oruç?

Oruç tutmak, sadece aç ve susuz kalmak olarak algılandığında neden oruç tutuyoruz veya bu şekildeki açlık ve susuzluğun insana ne gibi bir katkısı olabilir şeklinde sorular sorulabilir. Ancak yukarıdaki ayet ve hadislerde de vurgulandığı gibi, oruç ibadeti öncelikle Müslüman olmanın olmazsa olmaz şartlarından biridir. Allah'a inanan ve Müslüman olduğunu ilan eden bir kimsenin oruç tutmaması düşünülemez. Oruç ibadeti öncelikle bizim Müslümanlığımızın bir alameti, göstergesidir. Rabbimize olan kulluğumuzun, yakınlığımızın, şükürümüzün en güzel şekilde ifadesidir. Sadece O'nun için, O'nun rızasını kazanmak adına en temel ihtiyaçlarımızdan olan yeme ve içmenin dahi terk

edilebilmesi, samimiyetimizin bir işaretidir. Kulluğun içten bir ifadesi olan orucun bu yönüne Allah Resûlü şöyle işaret etmiştir:

"...Beni yaşatan Allah'a yemin ederim ki oruçlunun ağız kokusu Allah katında, misk kokusundan daha hoştur. (Allah oruçlu için şöyle buyurur): 'O, yemesini, içmesini ve cinsel isteklerini sırf benim için terk ediyor. Oruç benim içindir. Onun mükâfatını bizzat ben vereceğim. Bir iyiliğe ise on misli sevap vardır.'"

(Buhârî, Savm, 2)

Samimi duygularla, **riya-dan** uzak bir şekilde, sadece Rabbi için oruç tutan kimse eşsiz mükâfatlara kavuşacaktır. Kendi içerisinde manevi bir yolculuğa çıkacak, huzur içerisinde Rabbine yönelecek, O'na daha fazla yakınlaştığını hissedecek ve bunun karşılığını da fazlasıyla görecektir. Orucun ruhuna verdiği dinginliği tadacak, Rabbinin rahmetiyle kuşatıldığını hissedecek ve manevi anlamda farklı bir tecrübe yaşayacaktır. Bu nedenle, oruç tutan bir kişinin ruhen tattığı bu tecrübeleri göz ardı ederek onun durumunu sadece açlık ve susuzlukla ifade edemez, orucu bu

Riya

Allah için yapılması gereken söz, iş ve davranışlarda gösterişe yer vermek.

tanıma indirgeyemeyiz. Kişinin bedeninin aç olması onun manevi doyum yaşamasına engel olmamakta, aksine onu hafifletip dinginleştirmek suretiyle bedenini ve nefsini eğitmesine yardımcı olmaktadır. Böylelikle oruç tutan insan, beşerî arzularının hâkimiyetinden kendisini kurtarıp **iradesini** özgürleştirmektedir.

Oruç bu anlamda bir "irade eğitimi"dir. Çünkü kişinin sadece Rabbinin rızasını kazanmak maksadıyla temel ihtiyaçlarından vazgeçebilmesi, nefsinin arzularına hayır diyebilmesi, sağlam bir iradeyi gerektirir. Oruç, nefesine tam olarak hâkim olabilmeyi, sabır sınavından geçebilmeyi, kendini belli bir disiplin içerisinde kontrol edebilmeyi zorunlu kılar. Bu yönüyle oruç, insanın iradesine hâkim olması, kişiliğini güçlendirmesi, ruhen ve bedenen kendisini terbiye edebilmesi için büyük bir fırsattır. İnsan, bu fırsatı layıkı ile değerlendirebildiğinde kişisel huzurun tadına varır, tuttuğu her bir orucun karakterine olan olumlu etkisini fark eder ve âdeta güven tazeler. Ramazanın manevi atmosferinde nefes alan kişi, her türlü çatışmanın uzağında oruçla kendisini terbiye eder; huzur, **sükûnet**, **vakar** ve **takva** hisleri içerisinde olumsuz yanlarını törpülediğini ve âdeta melekleştiğini hisseder.

Oruç kalkandır!

Çünkü oruç;
temizler,
arındırır,
eğitir,
değiştirir,
yüceltir ve
korur.

Evet, oruç bizi her türlü
kötülüğe karşı korur, tıpkı
bir kalkan gibi. Sevgili
Peygamberimiz;

*"Oruç (sahibini koruyan)
bir kalkandır. Oruçlu, saygı-
sızlık yapmasın, ahlaksızca
konuşmasın. Biri kendisiyle
dövüşmeye veya sövüşmeye
kalkışrsa, iki defa, 'Ben oruç-
luyum.' desin..." (Buhârî, Savm,
2) buyurmuştur.*

Allah Resûlü'nün orucun insanı kö-
tülüklerden, günahlardan, şeytani ve nef-
sani dürtülerden koruduğuna dair bu söz-
leri, oruç ibadetinin sadece aç ve susuz
kalmaktan ibaret olmadığını bir ifadesi-
dir. Ancak bu durum oruçlu kimsenin iba-
detlerinin yanında ahlaki davranışlarına

İrade

Bir şeyi yapıp
yapmamaya karar
verme gücü.

Sükûnet

Sakinlik, huzur,
güven hâli.

Vakar

Bulunulan yere
ve makama uygun
davranmak.

Takva

Haram ve
günahlardan
kaçınma
hususunda
gösterilen titizlik.

da özen göstermesi ile mümkündür. Eline, diline, kalbine hâkim olup nefsanî arzularını dizginleyebildiği zaman kişinin tuttuğu oruç bir anlam ifade eder. Aksi hâlde dilini **gıybetten**, yalandan, kötü sözlerden; kalbini hasetten, **nifaktan** ve ikiyüzlülükten koruyamadığı zaman, başkalarına kötü davranıp zarar vermekten çekinmediğinde oruç o kimse için koruyucu bir kalkan olmaktan çok uzaklarda demektir. Ve Allah Resûlü'nün ifadesiyle böyle kimselerin ellerinde kalan sadece açlık ve susuzluktur:

*"Oruç tutan nice kimseler vardır ki oruçtan nasibi sadece aç kalmaktır. Geceyi ibadetle geçiren nice kişi vardır ki **kıyamdan** nasibi uykusuz kalmaktır."* (İbn Mâce, Sıyâm, 21)

Orucun da bir ruhu vardır. O ruhu kavramak için samimiyetle, sadece Allah rızasını gözeterek, **ihlas** ve takva ile oruç ibadetine yaklaşmak ve ahlakî oruçtan ayrını düşünmemek lazımdır. Aksi hâlde hakkı verilmeden yapılan bu tür ibadetlerin kimseye faydası olmadığı gibi Rabbimizin de buna ihtiyacı yoktur:

"Yalan söylemeyi ve yalan ile amel etmeyi bırakmayanın yemeyi, içmeyi terk

etmesine Allah'ın ihtiyacı yoktur." (Buhârî, Savm, 8)

Oruç, insanın manevi yolculuğunda ilerlemesini sağladığı kadar diğer insanlarla olan ilişkilerini de geliştirir. Oruç tutan kimse bir süreliğine de olsa uzak kaldığı nimetlerin değerini daha iyi anlar. Açlık ve susuzluğun ne demek olduğunu görüp sahip olduğu nimetlerin kıymetini kavrar. Bunlardan mahrum olan insanların durumunu daha iyi anlayarak empati yapma imkânı elde eder. Oruç, gereğinden fazla iyi imkânlar içerisinde yaşayan, bencillik ve hırs konusunda birbiri ile yarışan, israf içerisinde yüzen günümüz insanının muhtaçlarının, yokluk içinde yaşamak zorunda kalan insanların sıkıntılarını biraz olsun hissedebilmesine yardımcı olur. Özellikle ramazan ayında teşvik edilen zekât, **sadaka**, infak gibi uygulamalarla sosyal yardımlaşma

Gıybet

Bir kimsenin arkasından onun hoşlanmayacağı şekilde konuşmak.

Nifak

İmanla küfür arasında bocalama, münafıklık, ara bozuculuk.

Kıyam

Namazın farzlarından biri olarak namazda ayakta durmak.

İhlas

Allah'ın rızasını gözeterek ibadetleri içtenlikle yapma.

Sadaka

İhtiyacı olanlara, Allah rızası için, karşılıksız olarak verilen her türlü şey ve iyi davranış.

**Oruç
Değiştirir!
Oruç
Dönüştürür!**

ve dayanışma konularında kendisini geliştirmesini sağlar. Böylelikle oruç insanın hem kendisini hem de diğer insanları daha iyi anlamasına yönelik hassasiyet geliştirmesine, psikolojik ve sosyolojik anlamda daha duyarlı bir insan olmasına katkıda bulunur.

Oruçtan Önce, Oruçtan Sonra...

İnsanın vücudunda, iradesinde, ruhsal yapısında, sosyal çevresinde ve ibadetlerinde gerçekleştirdiği tüm bu değişiklikler ile oruç bizi bambaşka bir hâle getirir. Vücudumuz daha sağlıklıdır. Bedenimiz biyolojik olarak arınmış bir hâldedir. Fiziksel olarak aynı olmadığımız gibi ruhen de oruç öncesindeki hâlimizden çok daha iyi bir durumdayızdır. Sosyal ilişkilerimiz gelişmiş, çevremize daha duyarlı bir hâle gelmişizdir. Artık oruç öncesindeki hâlimiz ile sonrasındaki aynı değildir! Yaşadığımız şehir aynı değildir! Nefes aldığımız dünya değişmiştir! Daha temiz, daha taze, daha hafifdir artık! Çünkü oruç değiştirir, oruç dönüştürür!

Nasıl Oruç?

Önce Niyet...

Oruç, belirli vakitler arasında (imsak ve iftar) Allah'ın çizdiği belli sınırlara uyarak bunları aşmamak anlamına gelen bir ibadettir. Bu ibadetin de diğer ibadetlerde olduğu gibi usulüne uygun şekilde gerçekleştirilebilmesi için birtakım şartlara ve kurallara uyulması gerekmektedir. Öncelikle oruç tutmak isteyen kimsenin bu ibadeti Allah rızası için yapacağına dair niyet etmesi gerekir. Niyet esasen kalp ile olur. Ancak kalben yapılan bu niyeti dil ile söylemek daha iyidir. Önemli olan kişinin sadece Rabbinin rızasını gözetmesi ve kalbinde başka hiçbir gayeye yer vermeden, ibadetine riya karıştırmadan, samimiyetle bu vazifesini gerçekleştirmeyi dilemesidir. Şüphesiz ameller niyetlere göredir (Buhârî, Bedü'l-vahy, 1) ve insanın ibadetleri ve davranışları, niyetinin samimiliği ölçüsünde değer ifade eder.

İmsaktan İftara...

Samimiyetle Rabbinin rızası için oruç tutmaya niyet eden kimse, imsak vaktinden iftar vaktine kadar yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durmak suretiyle oruç ibadetini eda etmiş olur. İmsak, oruç

yasaklarından uzak durma vaktinin başlangıcını ifade eder. Yani imsak, tan yerinin ağarması vaktidir, bu vakitten itibaren yatsı namazının vakti çıkıp sabah namazınınki girmiş olur. İmsak, aynı zamanda sahurun sona erip orucun başlaması anlamına gelir. (Komisyon, *İlmihal* I, TDV Yay., Ankara, 2005, 381)

Dinimizde tan yeri ağarmadan yani imsak vakti girmeden önce sahur vaktinde kalkılarak yemek yenmesi müstehap sayılmıştır. Bu, aynı zamanda Sevgili Peygamberimizin uygulamış olduğu sünnetlerindenendir. O, *"Sahura kalkın. Çünkü sahur yemeklerinde bereket vardır."* (Müslim, Sıyâm, 45) buyurmuştur. Sahur vaktinde kalkılarak bir miktar yemek yemek hem oruçlu kimsenin ertesi gün için daha dirençli olmasını sağlar hem de bu mübarek vakitte uyanık olmak suretiyle ondan istifade etmeye vesile olur. Sahur yemeği ile tüm ailenin bir araya geldiği, ramazan coşkusunun yaşandığı farklı bir atmosfer tadılmakta ve hanelere ramazan bereketi yayılmaktadır. Peygamber Efendimiz Müslümanlar ile **ehl-i kitabın** oruçları arasındaki en büyük farkın sahura

Ehl-i Kitab

Allah'ın
peygamberlerine
indirdiği
kitaplara inanan
kimseler.

kalkmak olduğunu ifade etmiş (Müslim, Sıyâm, 46), kendisi ve ashabı da sahura kalkmaya özen göstermişlerdir.

İmsak vakti ile başlayan oruç ibadeti iftar vaktiyle sona erer. İftar vakti, Güneş'in batışıyla oruç yasaklarının kalktığı zamanı ifade etmektedir. Akşam ezanının okunmasıyla oruçlarını açan müminler, sevinç içerisinde ibadetlerini yerine getirmenin huzurunu yaşarlar. Müminlerin yaşadıkları bu sevinç şüphesiz dünya hayatıyla sınırlı kalmayacaktır. Zira Allah Resûlü, "... Müminin iki sevinci vardır: Birisi iftar vaktinde orucunu açtığı andaki sevinci, diğeri Rabbine kavuştuğu zaman orucunun (mükâfatından kaynaklanan) sevincidir." (Müslim, Sıyâm, 163) buyurmuştur. Ayrıca o, oruçlarını açan müminleri şöyle müjdelemektedir: "Şüphesiz her iftar vaktinde Allah tarafından (cehennem ateşinden) azat edilenler vardır. Bu, (ramazanın) her gecesinde olur." (İbn Mâce, Sıyâm, 2)

Allah Resûlü, oldukça mütevazı olan iftar sofrasında israf ve gösterişten uzak bir şekilde orucunu açardı. İftar sofrasında Rabbine şükretmeyi ihmal etmez, orucunu açtığı zaman, "Susuzluk gitti, damarlar suya kavuştu. İnşallah orucun sevabı da hasıl olmuştur." (Ebû Dâvûd, Sıyâm, 22) şeklinde veya "Allah'ım! Senin rızan için oruç

**“Yanınızda oruçlular iftar etsin,
yemeğinizi iyiler yesin ve
melekler size rahmet dilesin.”**

tuttum. Senin rızkınla orucumu açtım.” (Ebû Dâvûd, Sıyâm, 22) diyerek orucunu açardı. Yemek yedikten sonra da, *“Yanınızda oruçlular iftar etsin, yemeğinizi iyiler yesin ve melekler size rahmet dilesin.”* (Ebû Dâvûd, Et’ime, 54) şeklinde dua ederdi.

İftar sofralarını başkalarıyla, özellikle de yardıma muhtaç kardeşlerimizle paylaştığımızda ramazanın bereketini üzerimizde hissedebiliriz. O zaman ramazan ruhuna yakışan sofralardan gerçek anlamda nasiplenebilir ve Rabbimizin rahmetine nail olabiliriz. Bunun yolunu Allah Resûlü şöyle işaret etmiştir: *“Bir oruçluya iftar veren, iftar verdiği kişinin sevabı kadar daha sevap elde eder.”* (Tirmizî, Savm, 82)

Kimler Oruç Tutabilir?

Dinimizde bir kimsenin oruç ibadetiyle yükümlü sayılabilmeksinin bazı şartları bulunmaktadır. Müslüman olma, ergenlik çağına ulaşmış olma ve akli olgunluğa sahip olma diğer ibadetlerde olduğu gibi oruçta da gereklidir. Bu şartları taşıdığı hâlde oruç tutamayacak kadar hasta olanlar ile yolcu olanlar oruç tutmayabilirler.

Bu kişiler, tutamadıkları oruçları durumları normale döndüğü zaman kazâ ederler. Aynı şekilde hamile veya emzikli kadınlar da oruç tutmayabilir, diğer zamanlarda bunu telafi ederler. Yaşlılık nedeniyle oruç tutamayanlar ve iyileşme ihtimali bulunmayan hastalar ise tutamadıkları her oruç için bir fakiri doyuracak kadar fidye verirler. (*İlmihal*, s. 394-395) Fidyeye, bu şekilde çeşitli mazeretler nedeniyle oruç ibadetinin eda edilememesi durumunda ödenen maddi bedeli ifade etmektedir. Bir fidye, bir kişiyi bir gün doyuracak yiyecek miktarı veya bunun ücretidir. Bu da "sadaka-i fıtır" ile aynı miktarı ifade eder. Bu, fidyenin asgari ölçüsüdür. İmkânı olanların daha fazla vermesi ise daha iyidir.

Orucu Bozan Şeyler Nelerdir?

Oruç ibadetinin sahih bir şekilde eda edilebilmesi için sakınılması gereken bazı davranışlar bulunmaktadır. Orucun yasakları da denilen bu davranışlar ihlal edildiğinde oruç bozulmuş olur. Orucu bozan şeylerin başında bu ibadetin özünü teşkil eden yeme, içme ve cinsel ilişki yasaklarının çiğnenmesi gelir. Bu yasaklardan biri kasten çiğnendiğinde kişiye kazâ ve kefaret gerekir. Kaza, kişinin bozmuş olduğu

orucun yerine başka bir zaman oruç tutması; kefaret ise bozduğu orucu telafi etmek amacıyla birtakım davranışlarda bulunmasıdır. Ramazan orucunun kefareti olarak Sevgili Peygamberimizin uygulamalarından hareketle, bir köle azat etmek veya art arda iki ay oruç tutmak, buna gücü yetmiyorsa da 60 Müslüman fakiri birer gün doyurmak zikredilmiştir. (Halil Altıntaş, İsmail Karagöz, *Oruç İlmihali*, DİB. Yay, 2013, 100) Orucun bir kasıt olmaksızın hata ile bozulması durumunda ise sadece kazâ gerekir.

Kaza ve kefaret gerektiren durumların ayrıntıları ilmihal kaynaklarında etraflı bir şekilde anlatılmaktadır.

Unutarak bir şey yenilip içilmesi durumunda ise oruç bozulmamaktadır. Peygamberimiz oruçlu olduğunu unutarak yiyip içenlerin oruca devam etmelerini, onları Allah'ın yedirip içirdiğini söylemiştir. (Buhârî, Savm, 26)

Orucun Mekruhları Nelerdir?

Oruç ibadetinin anlam ve gayesine ya-kışmayan, hatta bazıları biraz ileri gidildiği takdirde orucun bozulmasına sebep olabilecek şeyler ise orucun mekruhlardır. Mesela bir şeyi tatmak veya çiğnemek mekruhtur çünkü ağza alınan bir

şeyin yutulma ihtimali vardır. Orucu bozmamakla birlikte oruçlunun güçsüz düşmesine yol açan kan aldırma gibi davranışlar da mekruhtur. (İlmihal, 406) Bunun gibi orucun ruhuna zarar veren, oruçlunun göstermesi gereken hassasiyetlerin uzağındaki davranışlardan sakınmak ve ibadetimize gölge düşürmemek gerekir.

Orucun Sünnetleri/Müstehapları Nelerdir?

Orucun tadına varabilmek ve özellikle ramazan ayının manevi atmosferini daha iyi hissedebilmek için oruçluya tavsiye edilen bazı hususlar bulunmaktadır. Bunların orucun geçerliliği ile doğrudan alakası olmasa da bu ibadeti daha da güzelleştirmek için Sevgili Peygamberimizin tavsiyeleri doğrultusunda uygulanması güzel görülmüştür. Müslümanların benimseyerek zamanla içselleştirdikleri ve âdet hâline getirdikleri bu uygulamalar orucun sünnetleri, adabı veya müstehapları şeklinde karşımıza çıkabilmektedir.

Her biri oruç ibadetinin tadına varabilmemize yardımcı olan davranışların başında sahura kalkmak gelir. Sahur vakti kalkarak az da olsa bir şeyler yemek, bu vaktin fazilet ve bereketinden istifade

etmek, sahuru özellikle gecenin son üçte birlik kısmına denk getirmek, **teheccüd** namazları ve dualarla bu vakti değerlendirmek tavsiye edilenler arasındadır.

İftar vakti geldiğinde ise orucun açılması konusunda acele edilmesi tavsiye edilmiş, bu konuda Allah Resûlü *"İnsanlar vakti girince iftar etmekte acele ettikleri sürece hayır üzere olurlar."* (Buhârî, Savm, 45) buyurmuştur.

Oruç açılırken dua etmek, hurma gibi tatlı bir şeyle veya su ile iftar etmek, gusül abdesti alınması gerekiyorsa imsak vaktinden önce almak, yakınlarına ve ihtiyaç sahiplerine yardım ve ikramları arttırmak, kötü söz ve davranışlardan uzak durmak; namaz, Kur'an-ı Kerim **tilaveti**, dua, salavat getirme gibi ibadet türünden meşguliyetlere ağırlık vermek, Ramazanın son on gününde itikafa girmek oruçla alakalı tavsiye edilen diğer amellerdir. (İbrahim Kâfi Dönmez, "Oruç", *DİA*, XXXIII, 416-425, *İlmihal*, 402-403))

Teheccüd

Yatsı namazından sonra uyumadan veya bir süre uyuduktan sonra kalkılıp kılınan gece namazı.

Tilavet

Kur'an-ı Kerim'i kurallara uygun olarak, güzel ve yüksek sesle okuma.

Ramazandan
sonra en
faziletli oruç,

**Ramazandan sonra
en faziletli oruç,
Allah'ın ayı olan
muharremde
tutulan oruçtur...**

muharremde
tutulan
oruçtur...

Oruç Çeşitleri Nelerdir?

Ramazan orucu İslam'ın temel esasları arasındadır ve her Müslümanın bu orucu tutması farzdır. Bunun dışında diğer bazı faziletli zamanlarda tutulması tavsiye edilen oruçlar da bulunmaktadır. Allah Resûlü bu mübarek vakitlerde kendisi oruç tutmaya özen göstermiş, ashabına da tavsiyede bulunmuştur. Bu sayede sadece bir ay değil yılın tamamında orucun manevi havasından istifade etme imkânı sunulmuştur. Her biri ayrı değere sahip bu zamanların faziletinden yararlanabilmek ve bunları değerlendirebilmek Müslümanlar için büyük bir kazançtır.

Şevval Orucu

Ramazan ayından sonra gelen şevval ayında altı gün oruç tutmak müstehap sayılmıştır. Sevgili Peygamberimiz, *"Kim ramazan orucunu tutar, sonra buna şevval ayından altı gün daha eklerse bütün yıl oruç tutmuş gibi olur."* (Müslim, Sıyâm, 204) buyurmuştur.

Aşure Orucu

Muharrem ayının 10. günü olan aşure gününde oruç tutmak Peygamberimizin

bir sünneti olarak devam edegelmiştir. Allah Resûlü, Medine'ye geldiğinde Yahudilerin aşure gününde oruç tuttuklarını görünce onlara bu orucu neden tuttuklarını sormuştu. Yahudiler Allah'ın Musa Peygamber ve İsrailoğulları'nı bu günde kurtardığını, Musa Peygamber'in o günün anısına oruç tuttuğunu, kendilerinin de Musa Peygamber'e uyarak oruç tuttuklarını söylemişlerdi. Allah Resûlü de, *"Ben Musa'ya sizden daha yakınım."* (Buhârî, Savm, 69; Müslim, Sıyâm, 128) diyerek aşure gününde oruç tutulmasını emretmiştir. Daha sonra ramazan orucunun farz kılınmasıyla birlikte Allah Resûlü bir tavsiye niteliğinde aşure orucunu sürdürmüş ve *"Ramazandan sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı olan muharremde tutulan oruçtur..."* (Müslim, Sıyâm, 202) buyurmuştur. Ancak Allah Resûlü'nün (s.a.s.) Yahudilere benzememek için müminlere tek gün değil aşure gününe muharremin dokuzuncu veya on birinci gününü de ekleyerek en az iki gün oruç tutmalarını tavsiye ettiği rivayet edilmiştir. (İbn Hanbel, I, 240)

Her Ay Üç Gün Oruç

Hız. Peygamber, kamerî (Ay'ın hareketlerine göre belirlenen) ayların 13, 14 ve 15. günlerinde oruç tutmayı tavsiye

etmiştir. Bu günlere dolunayın parlaklığından dolayı ak günler anlamında "ey-yâm-ı bîd" denilmiştir. Konuyla alakalı Ebu Hüreyre'den şöyle nakledilmiştir: "Bana dostum (Resûlullah) (s.a.s.) üç şey tavsiye etti. Her ay üç gün oruç tutmak, iki rekât kuşluk namazı kılmak ve uyumadan önce vitir namazı kılmak." (Buhârî, Savm, 60)

Pazartesi-Perşembe Orucu

Allah Resûlü (s.a.s.), pazartesi ve perşembe günlerinde oruç tutmaya özen gösterir, *"Ameller, pazartesi ve perşembe günleri Allah'a arz olunur. Ben amelimin arzı sırasında oruçlu olmayı isterim."* (Tirmizî, Savm, 44) derdi. Bu nedenle faziletli bu iki günde nâfile oruç tutulması tavsiye edilmektedir.

Zilhicce Orucu

Sevgili Peygamberimiz, zilhicce ayının ilk dokuz gününü oruçlu geçirir ve zilhiccenin 10. günü olan Kurban Bayramı'nın ilk gününü bu şekilde karşıladı. Özellikle arefe günü tutulan orucun faziletine işaret eder ve bir yıllık günahlara kefaret olduğunu bildirirdi. (Müslim, Sıyâm, 197) Bu nedenle zilhiccenin ilk dokuz gününü oruçlu geçirmek müstehap sayılmıştır.

Şaban Ayı Orucu

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) oruç tutmaya özen gösterdiği zamanlardan biri de şaban ayıdır. Şaban ayında oruç tutulması ile ilgili olarak Hz. Aişe'den, "Peygamber (s.a.s.), hiçbir ayda şabanda tuttuğu oruçtan fazla oruç tutmazdı. Şaban ayının (neredeyse) tamamını oruçlu geçirirdi." (Müslim, Sıyâm, 176) rivayeti nakledilmiştir. Bununla birlikte bazı âlimler ramazan ayını güçsüz bir şekilde karşılamamak adına şabanın ikinci yarısından itibaren oruç tutmayı mekruh saymışlardır.

Davud (a.s.) Orucu

Bir gün oruç tutup bir gün tutmama şeklindeki uygulama savm-ı Davud olarak bilinmekte, Hz. Davud'un böyle oruç tuttuğu nakledilmektedir. Peygamberimiz de faziletinden dolayı bu orucun tutulmasını tavsiye etmiştir: "*Davud Peygamber'in orucu gibi oruç tut. O, bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı.*" (Müslim, Sıyâm, 187)

Haram Aylarda Oruç

Haram aylar olarak bilinen zilkade, zilhicce, muharrem ve receb aylarının perşembe, cuma ve cumartesi günlerinde oruç tutmak müstehap sayılmıştır.

Hangi Zamanlarda Oruç Tutulmaz?

İslam dininde bazı zamanlarda oruçlu bulunmak tavsiye edilmiş iken bazılarında ise yasaklanmış veya hoş karşılanmamıştır. Bunların başında bayram günleri gelir. Ramazan Bayramı'nın ilk günüyle Kurban Bayramı'nın dört gününde oruç tutmak haramdır. Çünkü bu günler, bütün Müslümanlar tarafından kutlanan, hep birlikte yenilip içilen ikram ve ziyafet zamanlarıdır ve bu toplu kutlamaya katılmamak dinimizce hoş karşılanmamıştır. Bunun dışında kadınların

hayız ve **nifas** hâllerinde oruç tutmaları, hayati tehlikeye yol açacağı durumlarda oruç tutmak, iki veya daha fazla günü iftar etmeksizin oruçlu geçirmek (savm-ı visal) dinen yasaklanmıştır. Sadece aşure gününü oruçlu geçirmek, sadece cuma ve sadece cumartesi günlerinde oruçlu bulunmak, nevrüz ve mihrican günlerinde oruç tutmak da mekruhtur. Müslümanların

Hayız

Kadınlardan düzenli aralıklarla belirli sürelerle gelen ve bazı ibadetlerin yapılmasına engel olan kan.

Nifas

Doğum yapan kadınlarda meydana gelen özel durum.

Ramazan Bayramı,
oruçlarını kötülöklere karşı
kalkan edinenlerin bayramıdır.

bayramı sayılması nedeniyle özellikle cuma günü oruçlu bulunmak da mekruh sayılmıştır. (İbrahim Kâfi Dönmez, "Oruç", *DİA*, XXXIII, 416-425, *İlmihal*, s. 388-389)

BAYRAM SEVİNCİ

Ramazan Bayramı, bir ay boyunca mâ-nevi bir atmosfer içinde ruhen tazelenen, yenilenen Müslümanların bir araya geldikleri, sevinçlerini paylaştıkları bir zaman dilimidir. Tutulan oruçlar, kılınan namazlar, okunan Kur'an'lar, verilen sadakalar ve daha nice güzelliğin ardından yaşanan coşkuyla müminlerin kardeşleriyle daha da kaynaştığı zamanlardır bayramlar.

Ramazan Bayramı, oruçlarını kötülük-lere karşı kalkan edinenlerin bayramıdır. İftar sofralarını fakir fukaraya açanların, yetime, yoksula, kimsesize kol kanat gerenlerin bayramıdır. Sabır, şükür, ibadet, tövbe, kardeşlik, Kur'an ayı olan mübarek ramazanın hakkını verenlerin bayramıdır.

Bayramlarda büyüklerin elleri öpülür, küsler barışır, akrabalar ziyaret edilir, dostlar hatırlanır, fakir fukaranın gönlü alınır. Müslümanlar tek bir vücut hâline gelirler; sevinci, coşkuyu, kardeşliği hep birlikte hissetme imkânı bulurlar. "Bir" olmanın "biz" olmanın ne anlama geldiğini en iyi

bayramlarda idrak ederler. Aynı sofrayı paylaştıklarının, aynı kubbe altında omuz omuza kıyama durduklarının, aynı kibleye yöneldiklerinin, aynı Rabbe el açtıklarının, aynı Peygamber'e ümmet olduklarının farkına vararak kardeşlik şuurunu yüreklerinde hissederler. Farklılıklarının "bir" olmaya, birlikte olmaya engel olmadığını fark ederler.

Müminler, oruçla arınan yüreklerini bayramlarda birbirlerine açarlar, sımsıkı kenetlenirler. Dudaklarında kendilerini cehennemden azat eden oruçlar tutabilmiş olma dileği vardır. Açlığa, susuzluğa, türlü kötülüklere sadece Rablerinin rızası

için dayanmışlar, karşılığını sadece O'ndan bekleyerek ramazan orucunu tutmuşlardır. Bu yüzden oruçlarının geçmiş günahlarının bağışlanmasına vesile olmasını **niyaz** ederler. Bir de sadece oruç tutan kulların girebildiği Reyyan kapısından girebilmeyi ve ebedî saadete erebilmeyi...

Niyaz
Allah'a yalvarma
ve dua etme.

"Cennette Reyyan adında bir kapı vardır. Oradan sadece oruçlular girer, onlarla birlikte bu kapıdan başkası giremez..."
(Müslim, Sıyâm, 166)

